

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	14 มิ.ย. 2556	22	8105	5

สืบสานงานประเพณี ใส่ขันดอกอินทขิล

ทุกปีเมื่อล่วงเข้าสู่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนมิถุนายน จังหวัดเชียงใหม่จะมีการจัดงานประเพณีสำคัญที่เกี่ยวกับความเชื่อของคนโบราณนั้นก็คือ “ประเพณีใส่ขันดอกอินทขิล” หรือ “ประเพณีเดือนแปดเข้าเดือนเก้าออก” โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีที่วัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นวัดสำคัญเก่าแก่วัดหนึ่งและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีต

วัดเจดีย์หลวง เป็นวัดที่สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าแสนเมืองมา กษัตริย์องค์ที่ 7 แห่งราชวงศ์มังรายซึ่งครองราชอาณาจักรล้านนาไทย พระองค์ทรงสร้างพระธาตุเจดีย์หลวงขึ้นเมื่อปี พ.ศ.1934 หรือเมื่อประมาณ 612 ปีมาแล้ว ด้านหน้าของพระวิหารหลวงเป็นที่ตั้งของ เสาอินทขิล หรือ เสาหลักเมือง ซึ่งแต่เดิมเสานี้อยู่ที่วัดสะดือเมือง (วัดอินทขิล) ซึ่งเป็นที่ตั้งของหอประชุม ตีโลกราชช้างศาลากลางหลังเก่า ครั้นต่อมาในสมัยพระเจ้ากาวิละครองเมืองเชียงใหม่ พระองค์โปรดให้ย้ายเสาอินทขิลมาไว้ที่วัดเจดีย์หลวงและได้บูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่พร้อมทั้งสร้างวิหารครอบไว้เมื่อปี พ.ศ.2343

ต่อมาวิหารอินทขิลได้ชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา พอปี พ.ศ.2496 ครูบาขาวปี นักบุญแห่งล้านนาไทยอีกท่านหนึ่งจึงได้สร้างวิหารอินทขิลขึ้น

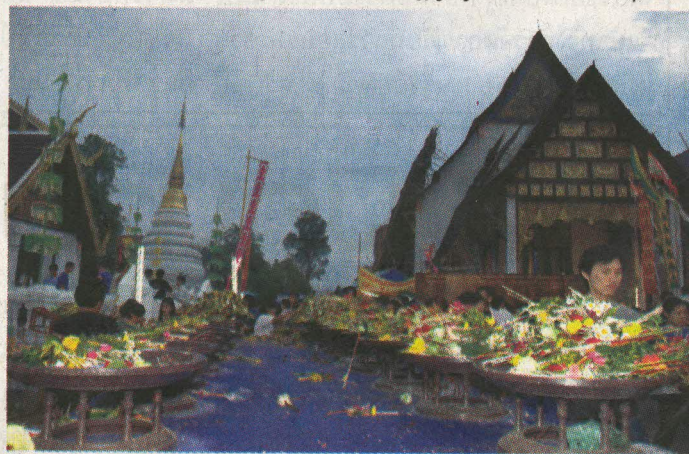

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	14 มิ.ย. 2556	22	8105	5

ใหม่ในปัจจุบันและท่านยังนำเอาพระพุทธรูปปางขอฝนหรือ พระคันธารราชบุรีประดิษฐานไว้บนเสาอินทขิลอีกด้วยเพื่อให้ชาวเมืองได้กราบไหว้บูชา
เมื่อครั้งพระเจ้ามังรายทรงเตรียมจะสร้างเมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ.1835 ณ บริเวณป่าละเมาะพงหญ้าคาพื้นที่ตั้งเมืองเชียงใหม่เก่านั้น “ก็ได้พบซากเมืองเก่าลักษณะสันฐานรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส ในขณะที่พญามังรายให้เสนาข้าราชบริพารแผ้วถางทรากเวียงเก่านั้น ได้พบโบราณวัตถุคือรูปกุ่มก้นท์ก่ออิฐถือปูน สืบมาจกชนชาวละวะ เสนาบางพวกจะทำลายบางพวกห้ามไว้แล้วนำเรื่องขึ้นกราบทูลพญามังราย พญามังรายจึงมีบัญชาให้แต่งเครื่องบรรณาการให้ให้เสนาชื่อ สรีกรชัย ผู้พูดภาษาละวะได้ไปหาพญาละวะบนดอยอุฎจบรรพต พญาละวะแนะนำว่า เวียงนี้หากจะให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ก็ให้บูชากุ่มก้นท์และเสาอินทขิล”

เมื่อชาวเมืองทำการกราบไหว้บูชาเสาอินทขิลมีได้ขาดและทำการเช่นไหว้พิธีกรรมกุ่มก้นท์เป็นประจำ พร้อมทั้งตั้งตนอยู่ในศีลห้า รักษาสิ่งตามพระฤกษ์สั่งสอน บ้านเมืองก็วัฒนาผาสุกร่มเย็น ทำมาหากินค้าขึ้น ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพรรณธัญญาหารให้ผลอุดมสมบูรณ์โรคภัยไข้เจ็บต่างไม่เบียดเบียน ทำให้มังคังร่ำรวยด้วยทรัพย์สินเงินทอง เปรียบเสมือนมีขุมทรัพย์ที่เมืองนองด้วย บ่อเงิน บ่อทอง บ่อแก้ว อยู่ทุกทิศทุกเขตของบ้านเมืองที่ใด ๆ (มีปัญญา/ขยัน) เมื่อตั้งมั่นอยู่ในศีลสัตย์ ก็ตั้งสัจจาธิษฐานเอาได้ตามใจปรารถนา แม้ผู้คนจากบ้านอื่นเมืองไกลที่มุ่งร้ายหมายมารุกรนย่ำยี เมื่อมาถึงเมืองนพบุรีแล้วก็จะสยบสวามิภักดิ์ แปรสภาพเป็นพ่อค้าวานิชมุ่งทำมาค้าขายหาความร่ำรวยผาสุกรื่นรมย์ไปหมด

แต่เมื่อนานเข้า ผู้คนกลับไม่รักษาคำสัตย์ปฏิบัติตนเป็นคนทุศีล ไม่ทำการเช่นไหว้ แต่ทำการอุกอาจย่ำยีดูหมิ่นและทิ้งของปฏิกูลบูดเน่าขึ้นเยี่ยวรดราดกุ่มก้นท์

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	14 มิ.ย. 2556	22	8106	5

กุ่มกัณฑ์จึงนำเสาอินทขิลกลับไปเสีย ต่อมาผู้เฒ่าลี้คนหนึ่งที่เคยมากرابไหว้เสาอินทขิลประจำ เมื่อไม่เห็นก็เกิดปริวิตกทุกซักรื้อน กลัวว่าจะเกิดเหตุเภทแก่บ้านเมือง ถึงกับร้องไห้ร้องให้เสียใจ จึงละเพศจากฆราวาส ถือเพศเป็นดาปะขาวรักษาศีลบำเพ็ญภาวนาอยู่ ณ บริเวณที่เคยตั้งเสาอินทขิล ได้ตั้งน्यानนั้นเป็นเวลานานถึง 3 ปี

ขณะนั้นมีพระเถระรูปหนึ่ง ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญเพียรภาวนาอยู่ในป่าเขา จนบรรลุนามสมาบัติ มีญาณหยั่งรู้ความเป็นไปในเหตุการณ์ข้างหน้า ได้มาบอกดาปะขาวว่า บ้านเมืองจะถูกข้าศึกศัตรูย่ำยีถึงกาลวิบัติล่มจม เพราะไม่มีเสาหลักเมืองให้ผู้คนได้ยึดเหนี่ยวกราบไหว้บูชา อันเป็นที่มาของความสมัคศรสามัคคีของผู้คน ดาปะขาวจึงประชุมปรึกษาหารือกับชาวเมืองและตกลงกันว่า ขอให้พระเถระเป็นสื่อติดต่อขอเสาอินทขิลจากพระอินทร์มาให้อีก

เสาอินทขิลที่พระเจ้ากาวิละย้ายจากวัดสะดือเมืองมาไว้ที่เจดีย์หลวงเมื่อ พ.ศ.2343 นี้คือ เสาที่พระเจ้ามังรายทรงสร้างขึ้นเมื่อครั้งสร้างเมืองเชียงใหม่ปี พ.ศ.1839 แต่ต่อมาได้รับการปฏิสังขรณ์หลายครั้ง ผู้คนเชื่อว่า รูปแบบพิธีกรรมและอุดมการณ์เกี่ยวกับเสาอินทขิล ส่วนหนึ่งสืบสานมาจากอาณาจักรลัวะโบราณนี้เอง

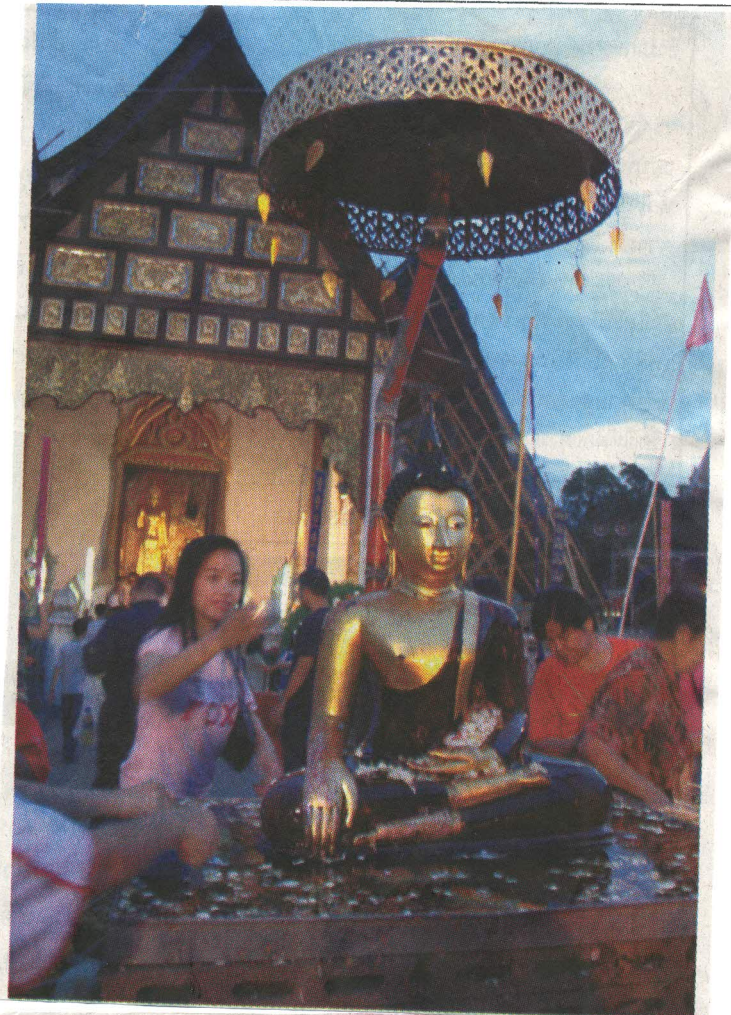
แสดงให้เห็นว่า เสาอินทขิลสร้างครั้งแรกทำด้วยหิน สร้างครั้งที่สองทำด้วยอิฐก่อโบกปูน เสาอินทขิลปัจจุบันก็สร้างด้วยอิฐโบกปูนประดับลวดลายติดกระຈးกลีหลักเมืองนั้นเป็นเหมือนหลักชัยแห่งเมือง การสร้างหลักเมืองขึ้นมาก็เพื่อให้เป็นศูนย์กลางยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในบ้านเมืองนั้น ๆ ให้เกิดพลังคือความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของพลเมือง ภายใต้กรอบศีลธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาหลักเมืองทั่วไปทำด้วยไม้แกะสลักหรือหล่อด้วยโลหะไม่ว่าจะสร้างด้วยวัตถุนิตใด คุณค่าก็เหมือนกัน จะก่อเกิดคุณประโยชน์ก็ต่อเมื่อรู้จักใช้ให้ถูกต้อง ตามหลักโบราณประเพณี หากมองายก็ไร้ค่าเปล่าประโยชน์

เสาอินทขิลปัจจุบัน ตั้งอยู่กึ่งกลางวิหารจตุรมุขศิลปะแบบล้านนา เป็นเสาอิฐก่อสอปูนติดกระຈးกลีรอบเสาวัดได้สูง 2.27.5 เมตร วัดรอบโคนเสาได้ 5.67 เมตร รอบปลายเสา 3.4 เมตร มีพระพุทธรูปทองสำริดปางรำพึง ที่พลตรีเจ้าราชบุตร (วงศ์ถวัน ณ เชียงใหม่) นำมาถวายวัดเจดีย์หลวง เมื่อปี 2514 ประดิษฐานอยู่ภายในบุษบกเหนือเสาอินทขิลให้ได้สักการบูชาคู่กับหลักเมืองด้วย พระเจ้ามังรายปฐมกษัตริย์ ราชวงศ์มังราย ทรงสร้างเสาอินทขิลเมื่อครั้งสถาปนาราชธานี “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” ปี พ.ศ.1839 แรกสร้างตั้งอยู่วัดสะดือเมือง พระเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 1 วงศ์ทิพจักรให้ย้ายมาไว้ ณ วัดเจดีย์หลวงเมื่อ พ.ศ.2343 พระองค์โปรดฯ ให้สร้างรูปปั้นกุ่มกัณฑ์และฤๅษี

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	14 มิ.ย. 2556	22	8105	5

ไว้พร้อมกับเสาอินทขิลนั้นด้วยเพื่อให้ประชาชนชาวเมืองได้สักการะบูชา
เสาอินทขิล เป็นเสาหลักเมืองที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ เป็นที่เคารพ
สักการะและนับถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่รวมวิญญาณของชาวเมืองและ
บรรพบุรุษในอดีต เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ ในสมัยก่อนได้มีการทำพิธีสักการะบูชา
เสาอินทขิลเป็นประจำทุกปี การทำพิธีดังกล่าวจะทำในปลายเดือนแปดเหนือข้าง
แรมแก่ ในวันเริ่มทำพิธีนั้น พวกชาวบ้านชาวเมืองทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ หนุ่มสาวจะพากัน
นำเอาดอกไม้ธูปเทียน น้ำมันสัปปายใส่พานหรือภาชนะไปทำการสรงสร
สักการะ การทำพิธีดังกล่าวนี้มักจะเริ่มในวันแรม 13 ค่ำเดือน 8 เหนือ ไปแล้วเสร็จ
เอาในวันขึ้น 4 ค่ำเดือน 9 เหนือเป็นประจำทุกปีจึงเรียกประเพณีใส่ขันดอก
อินทขิลว่า “ประเพณีเดือนแปดเข้า เดือนเก้าออก”

ทุกๆ ปีจะมีงานประเพณีบูชาเสาอินทขิล หรือ เทศกาลบูชาเสาหลักเมือง
เป็นเวลา 7 วัน สมัยก่อนการจัดงานประเพณีเข้าอินทขิล เป็นหน้าที่ของเจ้าผู้ครองนคร
และข้าราชการบริพาร ปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่ร่วมกับวัดเจดีย์หลวง
องค์กรเอกชน สถานศึกษา และประชาชนชาวเชียงใหม่ทุกสาขาอาชีพร่วมกันจัดงาน
ตลอด 7 วันของงาน ชาวเชียงใหม่ทั้งในเมืองและต่างอำเภอทุกเพศทุกวัย นำข้าวดอก

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	14 มิ.ย. 2556	22	8105	5

ดอกไม้ ธูปเทียน น้ำอบน้ำหอม มาบูชาเสาอินทขิลและพระพุทธรูปผ่านแสนห่ากัน
อย่างเนืองแน่น

งานประเพณีบูชาเสาอินทขิลจะขาดพระพุทธรูปสำคัญนี้ไม่ได้ เป็น
พระพุทธรูปทองสำริดปางมารวิชัย แบบสิงห์ 2 หน้าตักกว้าง 63 ซม.สูง 87
ซม. (ของวัดช้างเผือก) เมื่ออัญเชิญประดิษฐานบนรถแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ
ทั่วเมืองเชียงใหม่ แล้วก็อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ในซุ้มบุษบกหน้าพระวิหาร
หลวง เพื่อให้ชาวเมืองบูชาคู่กับเสาอินทขิล และยามค่ำคืนจะมีการละเล่น
พื้นเมืองศิลปะพื้นบ้านสมโภชบูชาตลอดงาน

สีสันและความสนุกสนานของงานประเพณีใส่ขันดอกอินทขิลในอดีต
อยู่ที่มีการขอพื้นเมืองและมีช่างฟ้อนหอกฟ้อนดาบสังเวทเพยดาอารักษ์
ผีเสื้อบ้าน ผีเสื้อเมือง หรือ เจนบ้าน เจนเมือง และเมื่อถึงกำหนดพิธีนี้ทุกๆ ปี
พวกช่างขอที่อยู่ในเมืองเชียงใหม่ทุกคนจะต้องเดินทางมาร่วมกันที่งานบูชา
เสาอินทขิลและผลัดกันขอเป็นพิธีกรรมถวาย ปัจจุบันไม่ค่อยได้เห็นการแสดง
พื้นบ้านเหล่านี้แล้ว

การบูชาอินทขิลของชาวเมืองเชียงใหม่ นั้น ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา
อย่างเป็นระบบระเบียบเรียบร้อยทุกปีมา ด้วยการแต่งกายที่เป็นพื้นเมือง
อันเป็นการแสดงออกถึงวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่และเป็นความงามสง่า
ในส่วนของวัตถุสิ่งของที่นำมาบูชาก็ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของความสูง
ค่าที่เกิดจากแรงศรัทธาการะของชาวเชียงใหม่

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakrapong@chiangmainews.co.th.